

УДК 336

Андрющенко І.Є.¹, Бугайцова Ю.О.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-110 НУ «Запорізька політехніка»

МОДЕЛІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Європейська інтеграція є однією з найважливіших цілей України. Процес євроінтеграції передбачає відповідність стандартам Європейського Союзу у всіх сферах, включаючи систему регулювання та нагляду. Відповідно до угоди про асоціацію з ЄС, Україна зобов'язалася створити незалежні регуляторні органи в кожній з ключових сфер економіки.

Сучасні науковці та практики пропонують різні моделі реорганізації системи регулювання. В Україні можна виділити чотири можливі моделі реорганізації. Наприклад, науковці Науменкова С.В. та Міщенко В.І. описують особливості та сутність кожної з моделей наступним чином:

Перша модель – це подальша розбудова існуючих регуляторів. Ця модель передбачає внесення змін і доповнень до Закону України «Про Національний банк України» щодо порядку призначення та звільнення з посади члена Правління НБУ, відповідального за банківське регулювання. Також потрібно прийняти окремі закони про НКЦПФР та Нацкомфінпослуг, що визначатимуть їх державними органами з особливим статусом, які не належать до системи центральних органів виконавчої влади, порядок призначення та звільнення керівника комісії; запровадження механізмів підзвітності перед ВРУ та урядом.

Друга модель – створення окремого мегарегулятора з покладанням на нього функцій щодо здійснення регулювання та нагляду за банківськими, небанківськими фінансовими установами та ринком цінних паперів.

Третя модель – створення мегарегулятора при НБУ. Для цього необхідно внести зміни до Закону України «Про національний банк» щодо розширення функцій НБУ як мегарегулятора фінансового сектору та визначення його основних завдань та повноважень.

Четверта модель – «twinpeaks», тобто створення двох окремих органів регулювання та нагляду. В економічній літературі запропоновують такі заходи як: делегування функції регулювання та нагляду НБУ, щоб зміцнити його як регулятора ринку; об'єднання НКЦПФР і Нацкомфінпослуг в один орган, який буде встановлювати правила, здійснювати нагляд за діяльністю фінансових посередників на ринку капіталів та буде відповідальним за захист прав інвесторів, споживачів фінансових послуг та створення умов конкуренції [2; 3].

Отже, кожен з цих варіантів відображає збільшення ступеня автономії органів регулювання та контролю, що в свою чергу призводить до покращення результативності регулювання та нагляду фінансового сектору загалом. Але кожна з цих моделей має як свої переваги, так і потенційні недоліки.

Наприклад, модель подальшої розбудови існуючих регуляторів має труднощі у запровадженні консолідованого нагляду; слабкий рівень взаємодій органів регулювання та нагляду; збільшення фінансових витрат з боку державного бюджету.

Модель окремого мегарегулятора має переваги у запровадженні консолідованого нагляду; у використанні фінансових та людських ресурсів та у виробленні уніфікованого підходу до регулювання та нагляду за фінансовими установами. У той час модель мегарегулятора при НБУ виділяється відсутністю перехідного періоду для банківського сектору та створенням єдиної бази даних фінансових установ на основі програмно-технічних засобів НБУ. Але ці моделі, створені на основі мегарегулятора, мають великий ризик перетворитися на механізм бюрократії, що є їх основним недоліком.

З цього аналізу виходить, що найкращою моделлю для реорганізації системи нагляду в Україні може стати модель «twinpeaks», бо з недоліків вона має тільки збільшення навантаження на державний бюджет та ризик перехідного періоду для небанківських установ. У той час, коли серед переваг можна виділити наступне: закріплення відповідальності за розроблення політики фінансового сектору; відсутність ризику перехідного періоду для банківського сектору; запровадження консолідованого нагляду за фінансовими установами; створення єдиної бази даних фінансових установ на основі програмно-технічних засобів НБУ; уніфікація звітності; вироблення уніфікованого підходу до регулювання та нагляду за фінансовими установами;

здійснення макропруденційного нагляду; ефективне використання фінансових та людських ресурсів; підвищення рівня захисту прав інвесторів і споживачів фінансових послуг [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнян С.С. Ринок капіталів в Україні: проблеми та перспективи розвитку: навч. посіб. О.: Атлант, 2018. – 149 с.
2. Міщенко В.І. Підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні. / В.І.Міщенко // Вісник НБУ. Київ. – 2010. – С. 4–9.
3. Науменкова С.В. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектора / С.А. Науменкова // Вісник НБУ, Київ. – 2011. – С. 4–11.